

Karsztos hegyóriások hazájában

Adriai-tenger, Bledi-tó. Postojnai-cseppkőbarlang, hirdetik az utazási irodák prospektusai, magas aron kínálva a magyar állampolgárok számára oly szokatlan tájakat, és a csábító mediterrán levegőt.

Nos, a prospektusokban kínált lehetőségeknél lényegesen többre vállalkozott az egyetemünkrol szeptember 1-én Jugoszláviába induló 13 fős csoportunk. Három-mezék gépkocsival 3500 km utat futottunk be, amelynek során dr. Jakucs László professzor úr vezetésével, egyetemünk földrajz szakos hallgatói és dr. Kubassek Jenos, végigjártuk Jugoszlávia legfontosabb nevezetes és problematikus karsztképződményeit.

Utunk első szakasza a Szlovén Köztársaság területén vezetett. A Juliái-Alpok centrumát jelentő Triglav csoportot körbejárva, a tekintésünk nyílt e gigantikus méretű dolomitomérgéről, s a felszínét oly változatosra tevő negyedkori eljegesedési, valamint élő karsztogén folyamatos nyomairól. A víz és a karbonátos térszín sokrétű kapcsolatát vizsgáltuk a fantasztikusan meredek oldalfalakkal határolt, és a folyóvíz által kierodált Wintgar és Mlinarca szurdokokban. A mészkő felszínéről a repeléseken és a víznyelőkön mélybe szivárgó csapadék hatásmechanizmusát, s ennek eredményét csodáljuk meg a ragyogóan kipitett Postojnai és a Földön legnagyobb nagyságú számító Skozijski cseppkőbarlangokban.

A Planino forrás barlangjában ástestünk azon a misztikus szertartáson, amely elengedhetetlen ahhoz, hogy valakiből avatott barlangkutató váljék. Ennek részleteiről nem áll módomban beszámolni, hiszen barlangász-ként rám is vonatkozik a kötelező titoktartás. Végül is a megéledt, s a kellő rituális szertartáson is átesett csoportunk legizgalmasabb vállalkozása a Nanos mészkő tömege alatt rejtőzködő Vipavai-barlangrendszer járható részének felderítése, s a továbbkutatás lehetőségeinek megvitatása lett.

A következő állomásunk Isztriai-félsziget két gyöngyszeme: Piran és Rovinj. Ezekben a mediterrán levegőt árasztó tengerparti városokban ért utól a vízszintünk, elromlott az idő. Így csak a legelszántabbak vállalkoztak arra, hogy megküzdjenek a hullámokkal. Sátraink lebontását és a csomagok autóinkra történő felpakolását követően elindultunk újabb célállomásunk, a Horvátország belsejében fekvő hírneves mésztufa-gátrendszerhez, a Plitvicei-tavakhoz.

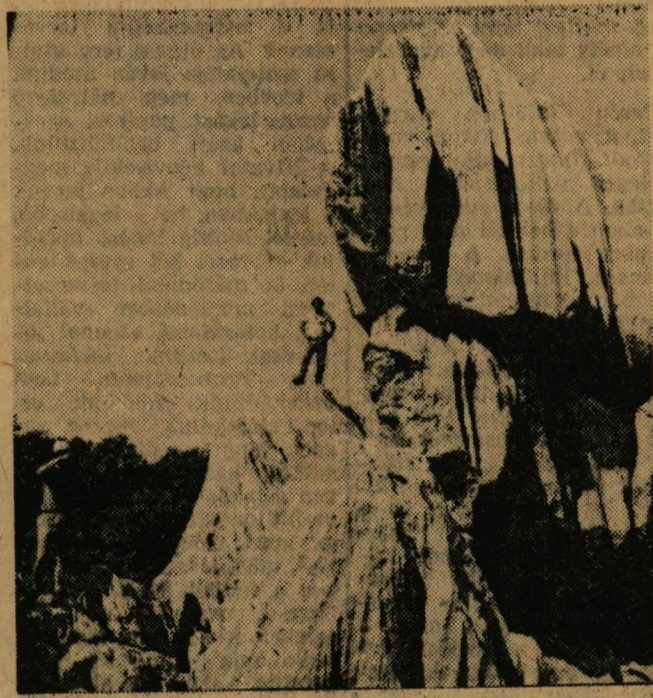
Útközben megtéktettük még az Isztriai-félsziget egyik óriási víznyelőjét Pazinnál Szakadékanak egyik oldalára Pazin város lakóházait ragasztották oda. Altlól itt volt a várbörtön, ahonnan Verne regényét mintázták, amidőn Sándor Mátyás üldözői elől kitélen ereszkedett alá a Folyba földalatti barlangjába. (A barlangjáratot Verne fantáziája ugyan végigjárta változásában azonban a rendszer a mai napig is ismeretlen.)

Plitvicén olyan sajátos formavilágú karsztképződményeket tanulmányozhattunk, amelyek ugyan Magyarországon sem ismeretlenek (pl. Szalajka-völgy), ám a 18 kisebb-nagyobb tóból álló tórendszer, amelynek gátjai a Korana folyó vizét duzzasztják fel, itt egyedülálló méretek. Hasonlóan világhírűek a Krka folyó lépcsős mésztufa vízesei Sibeniknél.

Am, a beléptidij leszurolása után már csak azt a helyet láthattuk, ahol valaha a nevezetes vízesei dübörgött. Az energia-gondokkal küszködő Jugoszláviában ugyanis a Krka vizet időközben turbinák hajtására vezették el a mésztufák kaszkádjairól. Némi villamosenergia nyereség ellenében tönkretették tehát egyik legnagyobb természeti értéküket.

A negatív élményért hamarosan kárpótolt a varázslatosan kék Adria. Trogir, amely IV. Béla királynk menedékkül szolgált 1211-ben, most nekünk nyújtott pihenőhelyet. Trau, ahogyan a középkori magyar történelem részese volt, számos tapasztalattal gazdagított tenünket. Ez a mediterrán város a mai napig megőrizte középkori varázsát. Még azok a dalmát borokat is megkóstolhattuk itt, amelyeknek oly rangos helye volt középkori elődeink asztalain. A trogiri éjszakán azonban nem volt kegyes az Adria hozzánk, ugyanis váratlanul a szárazföld felől olyan heves szélvihar tört ránk, hogy két sátrunk csövestől a levegőbe emelkedett, két másik pedig számottevően megrongálódott. Így aztán reggelre virradva a szokottnál gyorsabban ment a maradék sátrak lebontása. Déli irányban indultunk tovább. A nap már magasan járt, mikorra elértünk a Cetina kanyonszerű torkolatát. A folyó valósággal átfűrészeli itt magát a parti hegység mészkővonulatán.

Dél múltával már a Neretva folyó partján épült Mostáiban gyönyörködtünk. E város kevert népessége



Európában egyedülálló karszttornyok (dr. Jakucs László-Vidéki Jenő felvételei)

igen jól példázza a Dél-Balkán térség mozgalmas történelmi múltjára visszavezethető változatos etnikai viszonyokat. A közeli Buna karsztforrását érintve, este megérkeztünk az Adria legszebb városához, Dubrovnikhoz. Reggel sátrainkat a dubrovnikai kempingben hagytuk, a régi raguzai kikötőbe indultunk onnan egy vizitaxi idős kapitányával Lokrum szigetére. A hullámverés által kialakított magas partfalakkal határolt szigeten a mediterrán növényzet ritka változatossága meglepett. Délután Dubrovnikból felkapaszkodtunk a part menti karszt-fennsíkra, és körbejártuk Európa egyik legnagyobb hegyközi karszt-medencéjét, a Popove-poljét. Este még a forgalmas raguzai korzót és az éjszakai kikötőt is alaposan ki-tanulmányoztuk.

Közel 1000 km-es út állt előttünk olyan vidéken, amelyek izgalmasan ismeretlen világot tártak felszámunkra. A mediterrán tengerparton továbbra is dél felé vezető utunk során rövid időre megálltunk a persti kalóztanyán, az első világháború oly nagy jelentőségű Kotori-öböl partján. Elképesztő volt látni a romhalmazzá vált Kotor óvárosát, valamint az ugyancsak megsemmisült Budvát. Ezek a néhány éve még ültető városok gyászosan tanúsítják az 1979. április 25-i rettenetes földrengés erejét. Összedőlt házak, megrepedt falak, kihalt utcásorok, mindefelőle szétéptett vezetékek dokumentálják annak az aprillisi napnak az iszonyatát. Nyomasztóan hatott ránk e két halott város levegője, így szinte menekülve távoztunk innen. Meglátogattuk az Adria talán legrágabb, halászfaluból átalakított üdülőhelyét, Sveti-Stefan is. S mivel vészszerűen aikonnyodott, Petrovac kempingjében felvertük sátrainkat. Ez volt az utolsó kellemes éjszakánk az Adria csodálatos partján. A reggeli elfogyasztását, s egyre fogó csomagjaink elrendezését követően nekilendülő konvojunk útiránya továbbra is délies maradt. Felkerestük Stari-Bart, a karsztos (kőpárosodás következtében elpusztult, hajdan virágzó montenegrói városkát.

Stari-Bart elhagyva, hamarosan egészen fantasztikus nagyságú és formájú karszttornyok közé jutottunk. Ezekhez hasonló karsztos képződmények Európá-

ban másefel nincsenek, csak a trópusokon. Korá délután érkezünk az albán határ mellett fekvő hangulatos Ulcinjába.

Búcsút véve az Adriától, immár északi irányba indultunk. Crna-Gora fővárosa felé igyekezve végighaladtunk az egyik legnagyobb jugoszláv tó, a Skodarskojezero (Skodra-tó) délnyugati partján. Már lebukott a nap, mire Titogradba értünk és felvertük sátrainkat még egyszer Montenegro földjén.

Másnap útirányunk most már véglegesen északi felé: keresztül a Dinári-hegység láncain. A Moráca, a Tara, majd a Lim szurdokvölgyében haladtunk. Ezek a mediterrán jellegű, igen ingadozó vízjárású folyók elképesztően mélyre vészték medrüket a könnyen erodálódó, viszonylag kis keménységű mészkőbe. Az igen jó állékonyságú kőzet gyakran 100 métert is meghaladó magasságú sziklafalakban preparálódott ki a vízfolyások peremén.

Késő délután lett, mire utolsó jugoszláviai állomás-helyünkre is megérkeztünk. Partizanske-Vode kempingjében a két hét alatt szerzett rutin és összezokottság eredményeként már alig tíz perc kellett sátraink teljességéhez.

16 nap során végül is olyan útvonalon haladtunk végig, amelynek megtervezése és végigjárása csapatunk résztvevői számára tapasztalatok híján megdöbbentően feladat lett volna egyénenként. Szemléletformáló dolog volt a természeti folyamatokat az élő természetben, fejlődésük közben tanulmányoznunk. Azt is elleshettük professzorunktól, hogy a magas árak dacára is miként lehet kevés pénzből viszonylag jól megélni. Végül mint emberek, lehetőségeit kaptunk arra, hogy társaságunk egy testvéri csapatát formálódjék egybe. Kár, hogy csak 13-an fértünk bele az autókba.

Hosszú utat tettünk meg az eltelt 16 nap alatt. Meggyőződésem, hogy azok az élmények, amelyeket a 13 résztvevő magának mondhat, megismételhetetlenek, sőt többünk számára meghatározó szakmai tapasztalatokat szemléletet, hivatástudatot és munkánknak újabb erőforrásokat lobbanítottak. Köszönünk érte!

RACZ LAJOS

Fölfelé

Előre bocsátom, ezen a két hasábon azokról a labdarúgókról fogok írni, akik a szívemhez — és vajmilyen módon e lap olvasóhoz — a legközelebb állnak: a megyei I. osztályú bajnokságban küszködő Szegedi Tanárképző, az élvonalban a maga négy pontjával szegénykező SZEOL AK-ról, és a nagyon sok szűk esztendő után végre kiváló produktív magyar válogatottról. Úgyhogy, aki e témákat vagy magát a labdarúgást nem szíveli, nyugodtan lapozzon egyet!

lyán milyen hírt visznek az intézményről? Pedig — azt mondják — ez a legnépszerűbb sportág...

Mégis

A népszerűséget talán az bizonyítja a legjobban, hogy Szegeden az elmúlt 3 évben a SZEOL AK labdarúgót nézték meg a legtöbben. A Délel-röplabdázó legyűrhetőek egy-két nagynevű ellenfelet, a Sportsarnokban Dobbi szórhatta a kosárlakat, Lele és Szabó onthatta a gólokat, az uszodában Iörök Béla trükközhetett ahojj akart, a kétszeres világbajnok Vidácsné bajnoki szerepléséről nem is szólva, a szegedi publikum kíváncsiabb volt arra a csettlés-bötlésre, amit csak a sportág megnevezése miatt szólítottak labdarúgásnak.

Ujra csak az okok. A fiúk elhitték, hogy tudnak fejcsizni, nyáron túl komolytalanul fogtak hozzá a munkához, emellett elmeresztett ünneppsorozatokat, és a pályagondok. Ezek közül én csak az utóbbival foglalkozom, mert szerintem már-már neveléses, hogy az ország negyedik legnagyobb városának reprezentáns csapata teherautón pendüljön a Kisstadion, az újszegedi Kertész utcai, a Vasutas pályára és a SZEOL-stadiumra szem szakoskodt (a rackost fölszántották). Teljében pedig az a sajátos helyzet jön létre, hogy a SZEOL Makón fogadja az Oroszházát, Sándorfalvát a Dunaújvárost, s ha így megy tovább, Szatymazon látja vendégül a Szpartak Szebiet. (Jöndulatomat kifejezendő még most szólak, hogy Mórahalmon ilyenkor nagyon mély a talaj, viszont a Szabadság téren egészen jók a pályaviszonyok.)

Kezdjük legalul

Aki nyomon követi a Tanárképző futballcsapatának a megyei I. osztályban eltöltött negyedik éve eseményeit, s netán még a mérkőzésekre is kijárt, értelem, esetleg aggódva várja, eljut-e a garda a kiesést jelentő utolsó előtti helyről. Ez az az időpont, amikor a gyenge szereplést toltágyra szokás tűzni, ilyenkor illő a teljesítmény háttérét is jobban megvilágítani.

Tény, hogy a csapat jelentősen meggyengült a pályai átigazolások során, hiszen olyan játékosok távoztak el — Kálmán, Litkei, Gát —, akik még a magasabb osztályban is jól helyezkedtek. (Igaz, Gátot gyakori és súlyos sérülései megakadályozták abban, hogy a Szegedi Dózsában bajnoki mérkőzésen is bizonyítson, de az edzőmunkásokon mutatott teljesítménye és képességei alapján biztosan új csapatában is jó játékos lesz képes.) Mellettük Földmátvázása érintette meg érzékenyen a csapatot.

Négyőjük hiánya önmagában nem okozhatna ilyen látványos visszaesést, emellett még számos ok magyarázza a jelenlegi rossz helyzetet. A csapatnak a pályán nincsen önálló pályája, az a kis terület, ami a Topolya soron rendelkezésükre áll, igen sűrűn „veszélyeztetett terület”. A csapat egyik játékosa mondta, hogy nem szívesen futkárz úgy, hogy közben diszkoszok és gerelyek röpködnek körülöt. Félreértés ne essék, erről nem a gyakorló dobó atléta és edzőik tehetnek, de az a körülmény mégsem támadhatja a tény: ilyen körülmények között rendkívül nehéz a felkészülés.

Igy a téli felkészülés sem megoldott, az általános szegedi teremhiány pedig nem csupán az a szakoszály pánszolhatja. Minden bizonynyal gondot okozhat az is, hogy a játékosok — akik a jelenleginél sokkal jobb körülmények között készülhettek előző egyesületeikben — túlszórul sokszor hivatkozhatnak a rossz körülményekre, s megfedkeznek arról, hogy ez a csapat hasonló, ha nem rosszabb körülmények között küzdött föl magát a városi bajnokságban a megyei I. osztályba.

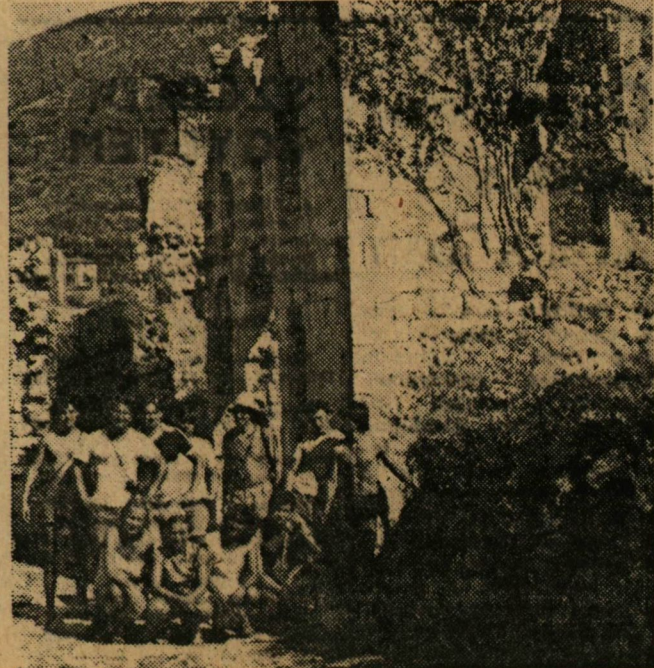
A legvégen emlitem azt, amit a leginkább furcsállók: a szurkolók hiányát. A Tanárképző mérkőzésein — melyeken egyszer-kétszer sorok írója is pályára lépett — az edző szaván kívül legföljebb az ellenfelet buzdító nézők hangját hallhattuk. A főiskolásokat nem érdekli, hogy társaik a pá-

Tendencia

A magyar válogatott nem talált a közelben megfelelő pályát, ezért a már jól ismert Benidorm városát választották. De hogy érezzék, milyen is a tél, a jégkorcsköt közvetlenül követő körülmények között játszotta Hamburgban és győztek le az NSZK nemzeti tizenegyet. Egy jó meccsen. Nagyon jó teljesítménnyel. Egy szenzációs Péter Zoltánnal.

Mindent azért írom így, mert itt írom, a Szegedi Egyetemet valószínűleg nem olvassák a fiúk, így nem bízzák el magukat. Megnád bennük a munkába vetett hit, s ha így mennek tovább a dolgok, akkor hozzászokunk, hozzá szokunk a játékosok ahhoz, hogy egy-egy homokban végigtapicskolt nyolcas után a címlaldalon közlik a képüket, hogy egy ölmellényben játszott edzőmeccs után a mellényt kiállítás tárgyként átveszi a nemzet műzeuma, s ha Braziliát a Maracana örvöngő tömege előtt pengébol leütik egy harmasra, akkor az újságok utolsó oldalán elolvashatják a rövidke hírt a jól végzett munka gyümölcéséről.

Vagy nem ez a tendencia? Három hét küszködésről színes benidormi riport, a világ egyik kiemelkedő csapatának a legutóbbi világbajnokság ezüstérmesének legyőzése után pedig mértéktartó, szolid, már-már alázatos nyilatkozatok láttak napvilágot. Kurucz Antal mesterszakács műveiről többet tudtunk meg, mint Péter Zoli szigorúságáról, hibátlan támadójátékáról. Igaz, az utóbbi láttuk... (dusztus)



A csoport Stari-bar romjainál